

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Ținuta noastră economică.

Rocolta slabă a anului trecut, și mai cu seamă urmările, ce le-a avut această recoltă slabă asupra poporului nostru, inspiră negreșit mari îngrijiri bisericii și școlei noastre.

Ani buni, și ani răi au fost de când există lumea. Cele șapte vaci grase și cele șapte vaci slabe din visul lui Faraon se repetesc, precum se vede, puiuria în lume.

Înainte vreme însă, așa se vede, anii răi ne găseau mai bine pregătiți pentru a preîntâmpina necazurile și urmările grele, ce de regulă le produc anii răi. Înainte vreme poporul nostru avea unele reserve în bucate și în bani, cu cari putea preîntâmpina necazurile, ce le lasă după sine anii răi fără grele consecințe. În anul trecut însă n'am putut face această experiență. Din contră, durere, în anul trecut poporul nostru în lipsă de reserve în bucate și în bani din anii anteriori, ca să-și potoa suporta sarcinile publice, a trebuit, să între în datorii. Și Dumnezeu știe, câtă vreme va trebui să trecă, până când poporul nostru va putea să-și acuiteze datoriile, ce i-le-a lăsat anul trecut.

În anul acesta, precum se arată până acum starea sămănturilor, — nădăjduim, că Dumnezeu, va remunera ostenelele plugariului cu roduri bune, și astfel poporul nostru se va putea reculege din necazurile, cari i-le-au lăsat recolta slabă a anului trecut.

Cu toate acestea, așa credem noi, chiar în vederea greutății anilor, de lipsă este, ca starea economică, în carea se găsește țeranul nostru să ne preocupe tot mai mult în biserică, în școlă și în

societate. Este adevărat în punctul acesta, ca să ne formăm, o liniă de conduită pre terenul economic mai potrivită timpului și mai nimerită cu împrejurările înmulțite ale timpului, în carele trăim, ca astfel cu toții să contribuim în măsură tot mai mare la ridicarea stării economice a poporului nostru, și adevărat, ca să putem preîntâmpina tot cu mai mult succes greutățile timpului.

Biserica Domnului a ținut totdeauna cont de timp și de împrejurări; și în cadrul împrejurărilor a lucrat totdeauna la ajutorarea și ridicarea poporului; și deci fiind împrejurările economice ale poporului nostru atât de grele este neapărat de lipsă, ca biserica noastră să-și estindă în măsură mai mare privirea și asupra stării economice, în carea se găsește poporul. Lucrând astfel pre de o parte putem veni în ajutoriu poporului, er pre de alta lucrăm în deplină conformitate cu direcțiunea urmărită încă din început de biserică. Este adevărat, că o economie mai rațională în sinul poporilor s'a început numai cu religiunea creștină; er ca dovedă despre acesta ne servește faptul, că ideia de a contribui prin cruțare la formarea de capitale este streină poporilor păgâne, deorece păgânii, folosesc averea mai mult pentru a trăi în o îmbelșugare pre de multe ori nepermisă, în timp ce creștinismul îndemnând poporile la cruțare, le îndemnă la formarea de capitale, pentru ca prin acestea să dea naștere la producțiune și căscig mai mare și în același timp la o mai bună și mai nimerită folosință a bunurilor materiale. Astfel ținta bisericii pre terenul economic a fost, și este, ca să contribuie la înmulțirea și la o mai nimerită punere în aplicare a factorilor de producțiune.

Economia națională numără următorii factori de producțiune, și anume: a) pământul și clima, b) lucrul, c) capitalul, și mai pre sus de toate acestea d) religiunea.

Și activitatea bisericii și școlii negreșit trebuie să se estindă întru a potența și ridica la poporul nostru un spirit economic mai rațional în conformitate cu principiile evangheliei Domnului în toate aceste patru direcțiuni.

Pământul și împrejurările climatice sunt baza și fundamentul pentru dezvoltarea economică a popórelor, deore-ce pământul este în ultima analiză izvorul tuturor bogățiilor materiale; dar pământul și împrejurările climatice numai atunci contribuiesc, și ridică faptice bunăstarea materială a popórelor, dacă sunt privite și contemplate din punct de vedere creștinesc. Românul cinstesce, și nu-și părăsesce vatra strămoșescă. Pământul, pre carele îl-stépănesce plugariul nostru este pentru noi toți de mare importanță, — deorece multe sunt suvenirile și reminiscențele trecutului, cari ne légă de densusul; și dacă acest pământ nu ne produce, și nu ne dá astăzi roduri mai multe, seau cel puțin nu ne dá atâtea roduri, — pentru ca cu ele să putem face față mai cu înleșnire trebuințelor înmulțite ale timpului, — cauza după noi provine în prima liniă din împrejurarea, că în prima liniă ne lipsesce, seau nu avem în măsură trebuincioasă capitalele de lipsă spre a-l potea exploata în mod mai rentabil.

Capital nu sânt apoi numai averile adunate ci în prima liniă lucrul este capital, și anume atunci când lucrul, ca atare, este privit și prețuit din punct de vedere creștinesc.

Ne-am îndatinat să numim lucru ori ce activitate productivă ori ce activitate, prin carea producem un bun óre-carele, seau prin carea mărim prețul și valoarea unui bun. Și sânt ómeni, cari lucră numai pentru ca prin lucrul mânilor lor să-și câștige cele trebuincioase pentru susținerea vieții. Sânt apoi ómeni, cari afară de acest motiv se găsesc indemnăți la lucru, pentru ca să-și satisfacă ambițiunii de a escela între alții. Sânt apoi și o a treia categorie de ómeni, cari privesc lucrul din un punct de vedere superior creștinesc, și anume cari privesc lucrul de o datorință creștinescă, și adevă că prin lucru și prin rezultatele obținute prin lucru nu numai să-și pótă câștiga cele trebuincioase pentru viață, și nu numai pentru motivul de a escela între semenii lor, ci lucră și din un al treilea motiv și anume din consciința și inima lor crești-

nescă, — de a continua prin lucrul mânilor lor mâna creatórii a lui Dumnezeu pre pământ. În rezultate și din rezultate totdeauna se vede atât motivul, din carele lucră cineva, cât și sporiul. Și sporiul realizat prin lucru se măresce în proporțiunea, în carea omul se apropie de sta diul, din carele trebuie să privescă cineva lucrul din punctul de vedere creștinesc.

Astfeliu negreșit pre terenul economic vom pótă obține rezultate mai mari dacă din acest punct de vedere ne vom forma întrégă linia noastră de conduită pre terenul economic.

Asociațiunea națională aradană.

Duminea trecută și-a ținut aici Asociațiunea națională aradană a duna re a sa generală anuală, în localitățile sale proprii și în prezența unui considerabil număr de membri, cari din ce în ce tot mai mult țin să se intereseze de binele și de viitorul acestei importante instituțiuni culturale a Românilor din Arad și împrejurime.

Presidentul Asociațiunii, P. S. Sa D. Episcop Ioan Meșianu, impedecat fiind de a participa, adunarea a fost presidată de primul v.-president, protosincelul Augustin Hamsea, care în cuvântul său de deschidere, făcând un general istoric despre fazele și stăruințele culturale de până acum ale fruntașilor poporului nostru din aceste părți, și accentuând cu deosebire misiunea sublimă a societăților culturale — declară adunarea generală anuală de deschisă.

Secretariul Dr. George Proca cetește raportul general al Direcțiunii Asociațiunei, în care se expune activitatea dezvoltată de Direcție în anul trecut și din care se constată, că agendele sale curente direcția și-le-a rezolvat în 7 ședințe, în cari s'a ocupat atât cu partea literară-intelectuală, cât și cu partea materială a Asociațiunii. — Ca un nou și îmbucurător moment în viața Asociațiunii noastre, secretarul accentuază în raport faptul generos al Direcțiunii institutului de credit și economii „Victoria” din loc, care a dăruit Asociațiunii suma de 200 fl. cu menirea, de-a se ajutóra dintr'insa tineri de ai nostri, aplicați la meserii și industrie, ceea-ce adunarea generală cu mulțumită ia la cunoștință.

Din raportul bibliotecarului Ioan Petroviči se vede, că biblioteca Asociațiunii este în o stare foarte înfloritóre, sporindu-se în anul trecut prin do-

națiunile făcute de Academia Română și de ereții defunctului Dr. G. Popa, fost asesor referent școlar al Consistoriului din Arad, cari au dăruit bibliotecii Asociațiunii frumoasa bibliotecă a decedatului, consistătoare din 395 de opuri însemnate. Biblioteca Asociațiunii se compune astăzi din 638 de opuri. — La propunerea membrului T. C e o n t e a să decida, ca localul Asociațiunii să fie ast-fel întocmit, ca să aibă o sală de lectură acomodată, ér cei-ce doresc — să pótă duce dintr'insa cărți de cetit și acasă.

Din raportul cassarului Sava R a i c u se constată, că averea Asociațiunii în present e de 6474 fl. 02 cr.

Esmițându-se o comisiune constatătoare din membrii G. Lazar, I. Simu și Dr. S. Ispravnic spre censurarea registrelor cassei, acésta raportează prin referentul său G. L a z a r, că toate socotelile s'au găsit în ordine, deci propune, ér Adunarea dá cassarului ab solutoriul.

Membrul G. P u r c a r i u presentéază două propuneri, asupra cărora s'a produs o vie discussiune, și anume:

a) ca din venitul Asoc. să se dea ajutóre à 60 fl. la 3 elevi dela institutul pedagogic din loc și la 3 tineri meseriași, și

b) Direcțiunea să fie cu deosebită atențiune la scrierile de cuprins economic populare și să le lățească în popor, ér autorilor să li-se dea premii din venitele fondului Asociațiunii.

După motivarea lor prin însuși propunătorul și după deslușirile date de presidiu, ambele propuneri să transpun Direcțiunii Asociațiunii ca material de studiere.

În fine, la propunerea membrului G. Lazar, alegându-se cu vot unanim membrii Direcțiunii pe noul period, adunarea generală se încheie prin graiul presidentului.

Adunarea generală din ăst-an tuturor, câți am fost de față, ni-a făcut impresia, că vechia noastră Asociațiune culturală aradană progreséază cu pași siguri și că din an în an ea tot mai mult se apropie de ținta sa măreață.

Despre spiritism.

Epoca deșteptării.

Magnetismul, hipnotismul și Somnambulismul.

— STUDIU —

de D. V o n i g a.

(Continuare.)

Acest savant, în prima sa lucrare „despre hipnotism *)” narează modul cum a ajuns la descoperirea

*) Die Entdeckung des Hypnotismus.

acestui. Operatorul francez, îndemnat de experimentele lui L a F o n t a i n e, în 1841 a făcut și el mai multe cercetări, cari tóte de-a rindul au dovedit și l-au convins că pacienții, prin ținuta lor personală se pot însiși transpune în asemenea stare. — Starea e de natură subiectivă dar și liberă de orice influință internă ce ar putea emana dela hypnotisor.

„Ordinând pacienților mei să-și ațintească privirile în liniște și cu încordarea spre un obiect lustruos și într'o linie cu ceva mai înaltă decât linia privirei naturale, am observat că pacienții mei sau adâncit încurând într'un somn ce avea tóte fenomenele mesmerismului sau ale magnetisării de viéță — așa după cum aceste fenomene sunt scrise într'atâtea opuri clasice ce tratează despre acest obiect” — scrie drul I. Braid în opul seu citat.

Acésta stare caracteristică de adormire nervoasă Braid a numit-o: *Hypnotism*.

La început Braid a avut să sufere mult timp atacurile și satirisarea contrarilor sei pentru aceste enunțaiuni, până când în urmă — și nu chiar de mult C a r p e n t e r și B e u n e t au eunciat că „Braidismul” (teoria lui Braid) este unica teorie bună și potrivită pentru cercetări experimentistice.

Charles R i c h e t a obținut la 1875 în Paris cele mai strălucite succese cu probele acestei teorii. — În 1878 C a r c o t a produs o senzație fără seamăn de mare prin experimentele sale pline de succes: punând persoane nervoase în stare de h y p n o s ă exclusiv numai prin priviri ațintite asupra pacienților.

Fisiologii și fisicii mai noi, cum sunt: B e n e d i c t, B e r g e r, D u v a l, W e i n h o l d, G r u z n e r etc. după numărósele experimente făcute după teoria lui B r a i d au ajuns cu toții la acel neresturnabil adevér, ca rezultat: că starea h y p n o t i c ă sau de inconștiență se produce prin ațintirea încordată a atențiunii interne și externe asupra vre-unui obiect anumit.

De și nici acestora nu li-a succes încă a pătrunde pe deplin în secretul cestiunei hipnotismului sau a magnetismului animalic, de viéță, atâta însă au ajuns, că li-a succes a afla în psihologia nervilor experimentativi basa științifică a deslegării acestei enigme.

Atât misticismul cât și spiritismul însă — cari în trecut erau o problemă atât de grea, o enigmă atât de neînțeleasă în cadrul științelor și în cari își avea partea sa însernată și magia — vor trebui încurând să dispară, căci pericolul magnetismului necromantic astăzi este eschis și nesocotit de toți aceia, cari măcar în parte numai cunosc cuceririle mai nouă ale științei fiziologice: iar cât privește experimentările, aici va rămânea a se lua în considerare numai punctele și întrebările referitoare la starea sanitară și morală a individului.

— Vederea clară (Clair-voyance). —

Cu hipnotismul sau magnetismul uitat — între multe împrejurări este împreunată și o altă stare psihică cunoscută sub numele de: „clair-voyance,” ceea-ce va să zică: vedere clară. — Vederea clară consistă într'aceea, că, fără

nici o conlucrare a organelor vederii, a ochilor: putem ceti; cu stomacul putem vedea, vorbim limbi necunoscute, posedem cunoștințe despre cari mai nainte nici idee nu aveam, vedem în viitor . . . etc. etc.

Magnetisorii privesc această facultate admirabilă ca o însușire a magnetisaților lor — și se află chiar și astăzi între ei de aceia, cari cred cu tărie în aceste fenomene ciudate și extraordinare. — Până azi încă nu a obvenit vr'un cas de vedere clară, care spre descoperirea adevărului să fi fost constatat științific.

În anul 1825: minunile clair-voyancei a pus în mișcare și ferebre într-o capitală Franței. — Atunci Academia de medicină din Paris s'a simțit îndemnată a examina cauza acestor fenomene. A trebuit să o facă această cu atât mai vârtos, pentru-că un membru academic a declarat într'o ședință cu totă serioșitatea: că doi somnambuli, cu ochii închiși au cetit din carte esact și cu ușorință.

Esaminându-se însă somnambuli magnetisorului F o i s a c, de către comisiunea numitei academii, — s'a constatat, că în prezența academicianilor și fără întrebunțarea ochilor, bietii somnambuli n'au știut ceti nici măcar un buchi.

După această constatare, un membru al academiei medicale din Paris a publicat un premiu de 3000 franci pentru acel somnambul, care va putea și ști ceti fără întrebunțarea organelor vederii.

Au trecut însă trei ani dela publicarea premiului și nici un somnambul nu s'a angajat pentru deslegarea problemei. Atunci, în 1840 Academia franceză a declarat că nu se va mai ocupa cu ast-fel de lucruri *)

L a s s a i g n e. „primul magnetisor european“, cum se numia în cercularele sale publice — și D r a P r u d e n c e B e a r n a r d „ceama investită visionară“, în 1852, prin fenomenele lor admirabile au pus în uimire publicul din Manchester. — Într'o ședință publică a vestiților artiști, s'a prezentat și D r u l B r a i d, ca să examineze afirmativa facultate de vedere clară a d r e i P r u d e n c e. — Experimentele însă nu au avut succesul așteptat.

Un alt mijloc, asemenea potrivit pentru înșelăciune este și: v e n t r i l o c u e n ța (vorbirea din pântec).

Cu un cuvânt într-o artă a hypnotismului, cu toate șpetiile ei de: s o m n a m b u l i t a t e, v e d e r e c l a r ă, v o r b i r e d i n p ă n t e c e și altele, nu este decât o amăgire și înșelăciune, despre care — privindu-le mai de aproape — prea ușor ne putem convinge.

Afirmăm această cu atât mai vârtos, căci până acuma nu s'a arătat nici un caz de c l a i r v o y a n c e care s'ar fi putut dovedi de real și adevărat și nici dese și energicele cercetări științifice încă nu au aflat.

— *Spiritismul modern.* —

Spiritismul modern ne înfățișează necromantia ca o proprietate comună a omenirii și cu drept, căci într'a-devăr tot ce au produs timpurile vechi și întunecose în

nebuna și fantastica lor entuziasm, și tot ce au lăsat posterității, ca moștenire, sunt unite într'însa.

În toate timpurile au fost de aceia cari s'au predat pe sine spiritelor și aveau puterea de a-i învoca. Dar conștințerea sau siluirea atât de nesațioasă a morților și în mod atât de josnic și geleric și atât de general, ca la popoarele de cultură înaltă și conștie de umanitatea lor ale timpului modern — nici chiar la păgânii din veacurile întunecose nu s'a făcut. Păgânii aveau cel puțin ceremoniile lor de consacrare, prin ce candidații la necromanția se separau de masa poporului; dar azi necromanția sau învocarea spiritelor și chemarea aceloră într'ajutor a degenerat până la cel mai ordinar comerț, în care omul, prin deprinderi se perfecționează, ca să devină a d e v e r a t și b u n m e ș t e r în arta sa și să-și cunoască bine izvorul de bani și bogăție.

Spiritismul modern dată cam dela anul 1848, răspândind și înflorind — fie-i dis spre oure — în A m e c a, în această lume clasică a înșelăciunii și șarlataniei de unde apoi s'a lăsat la toate popoarele și trecând în Europa a aflat pământ roditor și aderenți estusiasmați chiar și în țările și la popoarele cele mai civilizate.

— *Originea și dezvoltarea spiritismului modern în America.* —

Originea și respective ivirea acestei credințe deșerte moderne se istorisește în modul următor:

O familie numită F o x în comuna H y d e s v i l l e de lângă N e w - Y o r k în America, a auzit bateri în păreții și mobilele locuinței. Două fete (Lea și Caterina) din acea familie, adresând într'o seară întrebări către cauzatorul necunoscut al sunetelor, au primit răspunsuri nimerite, afirmative ori negative. Mama fetelor întrebând apoi de etatea ficelilor sale și primind răspunsuri nimerite din acel moment a intrat împreună cu ficele sale în comunicație cu ființa sunătoare, care întreată fiind de ființa sa, li-a descoperit, că este spiritul unui colportor asasinat în acea casă, și care prin bateri arată esact ocul, unde corpul lui este înmormântat. După indicațiunile primite dela acel spirit sunător, în pivnița de sub casa „F o x“ au și efeituit săpături unde la o adâncime de șapte urme au și aflat relicuile unui mort îngropat.

Acastă familie apoi s'a pus în înțelegere cu spiritul sunător, și a staverit modul și mijlocele de a-se pute înțelege între sine. Așa au întrebunțat apoi instrumente sunătoare materiale, cari cu înmulțirea acestor spirite și lățirea acestei arte — pentru ușorarea comunicării s'au înlocuit prin așa numitul „P s i c h o g r a f“, care apoi s'a simplificat prin „M e d i i“, care erau puse în serviciul spiritelor profetitoare sau descoperitoare de lucruri ascunse.

„M e d i u“ (Medium) înseamnă persoana pusă în serviciul spiritului, pentru a fi — spre ușorarea și priceperea enunțiațiunilor — interpret între spirit și omeni.

Vocațiunea și raportul „Mediului“ față de spirit se espune în următoarele:

„Datorința lui (a mediului) e asemenea datorinței mașinei electrice, ce poartă depeșa telegrafică până la mar-

*) v. Preyer. Naturwissenschaftliche Thatsachen und Probleme 1880).

ginile îndepărtate ale pământului. — Astfel dar, noi (spiritele), dacă voim a dicta vr'un comunicat, atunci eseriăm activitate și efect asupra mediului precum eserează oficiantul telegrafist asupra aparatelor sale telegrafice. — Precum bună-ură „tic-tic“-urile aparatului telegrafic signează peste mii de mile de pământ notele resonătoare ale depeșei — ast-fel comunicăm și noi, prin spațiul imens, ce desparte lumea vădută de cea nevădută, cea spirituală de cea fisico-corporală, prin aparate medistice, ceea-ce voim a vă spune. — Precum însă influința atmosferică adese-ori are efect conturbator asupra comunicațiunii telegrafului electric, ast-fel și influința morală a mediului are acelaș efect stricacios, conturbând câte-odată și împedecând repórtele nóstre cu lumea de dincolo de mormént — dar acéstă influință, prin energia și voința noastră, se nimicește și nu-și póte manifesta efectul conturbator.¹⁾ De altmintrelea cât privește ființa spiritului enunciator sau vorbitor, acesta în comunicațiunea cunoștințelor sale este mărginit, după cum adevă „Mediul“ său este persónă mai mult sau mai puțin cultă sau inzestrată cu cunoștințe — sau cu alte cuvinte: *enunțiațiunile spiritistice în genere nu trec peste cercul ideilor și cunoștințelor „Mediului.“*

„Esistența mediei e o consecință mai mult fisică decât psihică sau morală. Aceea consecință nu atěrnă nici dela etate nici dela gen și cu atât mai puțin dela culórea corporală; nici dela climă sau locuință și nici dela poziția respectivei persóne, căci bogăți și sěraci mici și mari, culți și inculți, căsătoriți și necăsătoriți, tineri și bătrani, albi și negri se pot deopotrivă desvolta pentru medie. Așa se vede că „media“ asemenea altor puteri și facultăți ale nóstre, ca parte a firei nóstre aparține nouă și care prin cultivare se póte face folosibilă²⁾

„Inclinarea spre acestea însă nu este în tot timpul de o adecuată putere nici la dferite și nici la aceleași medii; acéstă inclinare e mai mult influințată de referințele atmosferice. — Escitarea efectelor antispiritistice, póte se fie o însușire inăscută a omului, carele se póte întrebuinta la desele erumperi și se pierde cu desevěșire prin abuzuri. — În servițiul mediistic la spiritele rele nu esistă pierderea grației „Dđeului mare“, căci în fața acestora nici un mediu nu este în siguranță. — Gerstner crede, că invocarea spiritelor bune sau rele atěrnă în parte dela medii și în parte dela obiectele discutate și referințele locale; ³⁾ iar Homuno era de părerea, că un mediu tare, póte a'rage spirite mai înalte, iar unul mai slab numai pe celea mai inferióre. ⁴⁾

Un mediu presionat de spirite devine în „Trance“ sau în stadiul de extas.

Medii, amesurat „Fenomnelor“ cu cari lucră împreună se divid în două clase principale: în classa mediilor me ch a n i c i și în cea a celor i n t u i t i v i.

Mediul M e c h a n i c este numai un instrument pasiv al unei puteri străine active, dar cu tóte acestea ser-

vește nu numai spre enunțiațiuni fisice, ci și spre celea spirituale sau de inteligență.

Mediul i n t u i t i v din contră, primește dela spirite în deplina sa conștiență impresiuni spirituale, cugėtări și idei, pe cari apoi ca un trăducător sau „in terpet“ le comunică cu alții. Acesta dar, considerându-se facultățile și activitatea, stă mai pre sus decât mediul mechanic, dar este espus totodată acelei greșeli, că să falsifice darurile primite dela spirite cu celea ale spiritului său, sau chiar combinațiunile sale proprii și dorințele sale să le treacă în folosul său ca adevărată marfă spiritistică.

Unul și același mediu póte figura când în mod pasiv când în mod activ și póte funcționa ca Mediu a u đ i t o r, v ă đ ă t o r, s e r i t o r (neomatografic), v o r b i t e r și cu osebire ca mediu p r o r o c i t o r și în urmă ca v i n d e c ă t o r. Față de acéstă teoriă însă A. Kardec nu încetează a admonia, să ne ferim de Medii univērsali respingēnd acéstă teorie greșită, căci e fără putință ca un Mediu în ori-ce timp și cu ori-ce spirit să se pună în legătură. Ma din contră chiar spiritele își aleg astfel de Medii, în cari pot descoperi cel mai corespundător „Perispirit“ și pentru cari în urma acestei înrudiri fluidale nutresc o mai perfectă simpatia.

Medii materialisători, în prezența cărora spiritele se intrupează și se fac vizibili sunt la nivelul mediei, fie aceea, cât privește persóna lor, în privința inteligenței și a moralului lor, măcar cei mai inferiori ómeni. — În America s'a descoperit o anumită classă de Medii și a nume a așa numiților „Medii corporali“ cari se disting și se înalță peste cei materialisători prin aceea, că amăsurat arbitriului lor în mod corespundător pot aduce lumii spirituale la cunoștință tóte comunicatele lor.

Numărul mediilor în Union s'a urcat peste una miă; ér la 1850 au ajuns cifra de 30,000. — În Philadelphia cam în acelaș timp erau aprópe la 300 de „societăți magnetice“. — Spiritiștiții Americii de nord în 1856 erau aprópe trei milióne, iar în 1871 după Edmonds Owen și editorii „Jear Book of Spiritualism“-ului nrul acestora ajunge cifra de 8 milióne. Spiritualismul începu apoi din ce în ce a se lăți și a cuceri vaste teritóre. La 1868 în luna aug. „Reuniunea univērsală a spiritistilor americani“ a ținut în Rochester lângă Niagara o adunare generală națională, ale cărei principii fundamentale au fost primite și aprobate de delegații alor peste 10 milióne spiritualiști. — Confesiunea lor învață, că tóte spiritele rele și bune sunt spiritele (sufletele) ómenilor repausați, și că acelea petrec necontentit în jurul familiilor din sinu! cărora s'au mutat și ca cu a. lor sunt pururea gata a intra în legături de comunicare.

Spiritualismul american nu numai că s'a lățit cu o iuțeală și putere, am putea dice electrică, și că incurēnd numărul aderenților acestei nouă confesiunii trece peste 10 milióne; dar a străbătut totodată și păturile celor mai înalte societăți, cât bărbați știintifici și de înaltă pozițiã încă au primit și au mărturisit acéstă credință. Așa profesori ca: Dr. Roberto Hare, medic, prof. dis-

¹⁾ A. Kardec. Das Buch der Medien p. 302.

²⁾ Edmondrak: Der Americanische Spiritismus etc. 118, 190 p.

³⁾ Das Universum und dessen Geheimnisse).

⁴⁾ P.etry: Mistische Erscheinungen II, 61 p.

tins de Chimiă la academia din Pennsylvā; prof. al Colegiului Jale și al universității de Karvad, membru a mai multor academii de științe și societăți literare, — a scris un op intitulat: „*Experimentalle Untersuchen über Geister Manifestationen*“ — după ediția V trad. în germ. de C. Vittig și A. Aksakow Lipsca 1871; iar pentru enunțările spiritelor a compus un „*spiritisop*; Oficienanți ca: prot-judele Edmond t (Der Americanische Spiritualismus de I. W. Edmond t, Ex-senator jude la tribunalul superior din New-York) Talmadge Nathaniel guvernorul de Wisconsin; Bancroft, ambasador de Berlin; Biegelow ambasador în Paris; Kiddl superintendent în New-York*) Poeți ca: Longfellow și Bryant; autoritori ca: Cooper Tenimer și Sargent Epes (The Proof palpable of immortality, Boston 1875 și The Planteheke 1878).

Cel mai temerar și mai neînfricat autor și cap al spiritistilor americani a fost: Andrew Jackson Davis, născut la 21 Aug. 1826 în Blossingrove, din părinți săraci. După frecuentarea școlii în scurt timp de 5 luni s'a ocupat cu păstoritul, apoi s'a dedicat comerțului; dar și această carieră o părăsi încurând, învățând apoi măestria de călciunar. În anul 1848 a fost „*mezmerizat*“, magnetizat, de către un croitor și de atunci s'a îndelețnicit cu cura magnetică. Din timp în timp ajungea într'o stare anormală deosebită, în care stare și-a tradat admirabilele sale priviri în natură. El susținea despre sine, că este inspirat de spirite și toți compatrioții sei îl priviau ca pe un neîntrecut măestru în Clairvoyance, adică în vederea în viitor (cunoșterea viitorului). Insuși filosofi și naturalisții ca: Hoffmann Nees v. Esenbeck vedeau în acest copil de sine cultivat, un adevărat monstru. Cunoștințele lui Davis, cari se estindeau peste toate ramurile științei omenestii, erau de toți apreciate. Opurile literare și spiritistice ale lui Davis, scrise în mare parte după prelegerile sale, ținute după decurgerea stadiului de estaz, sunt atât de estinse și numeroase, cât formă o înfrângătoare bibliotecă și literatură bogată.

Contra lui Davis a luat condeiul soția sa și a scris și agitat mult contra dogmelor bărbatului său.*) Spiritistii în America aveau nu numai diare, societăți de lectură și reuniuni, ci chiar și catechisme, cărți de cântări (spiritual lyre), capele și lycee.

Cu un cuvânt, cu „*lumea nouă*“ deodată s'a dezvoltat în aceea și o artă menită pentru ceaaltă lume — o măestrie infernă. Și după câțiva ani poporul Yankee nu avea orașe și sate unde să nuse fi înfrânt cercuri spiritistice. Dacă după abstragerea atâtor șarlatanii și înșelăciuni mai rămân încă lucruri întemplate, așa răspândirea atât de peste măsură repentină a acestei încercări nu se poate explica din destul decât din ușurința cea mare împreună cu curiozitatea de a ști și

a cunoște ceva nou din lumea de dincolo. „*Psichograf*“ a devenit încurând cel mai de dori articol în comerț. Încurând apoi s'au lăsat peste întreaga lume civilizată „*mesele-mișcătoare*“ — dar nici în capetele ce cuprindeau creeri scrințite nu era scădemânt.

(Va urma.)

D I V E R S E.

* *Programa examenelor* dela școlile medii gr. or. române din Brașov cu finea anului școlastic 1897/98. — *Examenele de maturitate*: — Luni și Marți în 8 și 9 Iunie v. va fi examenul verbal de maturitate la gimnasiu. — *Examenele private*: cu școlarii privațiști din școlile medii se vor ține în zilele de 15-20 Iunie v. având a se prezenta școlarii privațiști în 15 Iunie v. la orele 7 dimineața în cancelaria direcțiunii și a depune taxa de examen.

Examenele publice de încheiere: A)

La gimnasiu. — Joi în 25 Iunie v.

ora	Clasa	Obiectul	Profesorul
7 ¹ / ₂ —8	VII.	Maghiara	Dr. Ioan Bunea
8—8 ¹ / ₂	„	Matematica	L. Nastasi
8 ¹ / ₂ —9	VI.	Religia	D. Făgărășian,
9—9 ¹ / ₂	„	Româna	Dr. Ioan Bunea
9 ¹ / ₂ —10	V.	Ist. naturală	Ip. Ilasievici
10—10 ¹ / ₂	„	Elina	P. Budiu
10 ¹ / ₂ —11	IV.	Latina	Dr. Iosif Blaga
11—11 ¹ / ₂	„	Româna	P. Dan
11 ¹ / ₂ —12	„	Declamațiune	
2 ¹ / ₂ —3	III.	Istoria	V. Goldiș
3—3 ¹ / ₂	„	Germăna	Ip. Ilasievici
3 ¹ / ₂ —4	II.	Geografia	D. Lupan
4—4 ¹ / ₂	„	Geometria	P. Percea
4 ¹ / ₂ —5	I.	Latina	P. Dan
5—5 ¹ / ₂	„	Geografia	D. Lupan.

B) La școlă reală: — Vineri, în 26 Iunie v.

ora	Clasa	Obiectul	Profesorul
7 ¹ / ₂ —8	IV. reală	Fancesa	I. Pricu
8—8 ¹ / ₂	„	Aritmetica	A. Ciortea
8 ¹ / ₂ —9	III.	Maghiara	N. Bogdan
9—9 ¹ / ₂	„	Fizica	I. Maxim
9 ¹ / ₂ —10	II.	Româna	N. Bogdan
10—10 ¹ / ₂	„	Istoria naturală	G. Chelariu
10 ¹ / ₂ —11	I.	Geografia	D. Lupan
11—11 ¹ / ₂	„	Geometria	P. Percea

Notă. — *Examenele se țin în sala festivă a gimnasiului.*

Mercuri în 24 Iunie v. se va ține examenul de cântări cu școlarii clasei I. reale și a II. gimn. la 11 ore a. m. în sala festivă.

Duminecă în 28 Iunie v. după serviciul divin, la care vor participa toți școlarii, se va încheia în mod solemn anul școlastic 1897/98, distribuindu-se premiile în sala cea mare a institutului. La încheierea anului școl. în 28 Iunie, fiecare școlar va primi testamentul școl. și un esemplar din Anuarul școlii. La examenele acestea precum și la festivitatea de încheiere a anului școlastic se invită cu totă stima părinții școlarilor, amicii și binevoitorii acestor școle. — Brașov, în 1 Iunie v. 1898. — Direcțiunea.

* *Ordinea examenelor* publice de maturitate și de clasă de încheiere, care se vor ține cu elevii școlii comerciale superioare gr. or. române din Brașov la finea anului școlar 1897—98.

Examenul de maturitate: se va ține în zilele de 11 și 12 Iunie v. a. c. în sala festivă a edificiului central.

*) Kiddl: Spiritual-Communications.

*) Noth-Signale. Un cuvânt despre întrebuintarea și abuzul spiritismului modern de Besser. Lipsca 1876.

Examenale de clasă : se vor ține în sala de deosemn în zilele următoare dela 2—12 ore a. m. și dela 3—5 ore p. m. cum urmează :

Vineri, în 19 Iunie v. Clasa I. comercială. 1. Religiuinea prof. B. Baiulescu. 2. Româna prof. P. Givulescu. 3. Matematica prof. A. Ciortea. 4. Germăna prof. G. Vătășan. 5. Principii com. prof. I. Socaciu. 6. Franceza prof. I. Pricu. 7. Birou prof. I. C. Panțu.

Sâmbătă, în 20 Iunie v. Clasa II. comercială. 1. Religiuinea prof. B. Baiulescu. 2. Româna prof. P. Givulescu. 3. Economia națională prof. I. Socaciu. 4. Germăna prof. A. Vlaicu. 5. Contabilitatea prof. I. C. Panțu. 6. Matematica prof. A. Ciortea. 7. Geografia prof. G. Vătășan. 8. Franceza prof. I. Pricu.

Luni, în 22 Iunie v. Clasa I. comercială. 1. Maghiara prof. P. Givulescu. 2. Istoria prof. G. Vătășan. 3. Aritmetica com. prof. I. C. Panțu. 4. Geografia prof. I. Socaciu. 5. Fizica prof. A. Ciortea. 6. Corespondența com. prof. I. Socaciu.

Marti, în 23 Iunie v. Clasa II. comercială. 1. Maghiara prof. P. Givulescu. 2. Cunoștințe de drept prof. I. Socaciu. 3. Birou prof. I. C. Panțu. 4. Aritmetica com. prof. I. Pricu. 5. Istoria prof. G. Vătășan. 6. Chemia și Merceologia prof. A. Vlaicu. 7. Corespondența com. prof. I. Socaciu.

Duminecă, în 28 Iunie v. vor participa la serviciul divin toți elevii cu profesorii și după aceea se va încheia în mod solemn anul școlar 1897—98, distribuindu-se premiile în sala festivă. Apoi elevii își vor primi grațuit testimoniile și programa școlară. La aceste examene precum și la festivitatea de încheiere a anului școlar sunt invitați cu toată stima părinții elevilor, amicii și binevoitorii acestei școle. — Broșov, în 1 Iunie 1898 v. — Drecțiunea.

* *Dela Neu-Wied.* După „Kölnische Zeitung“ expozițiunea de păpuși îmbrăcate în costume istorice, dela castelul de Neu Wied, are un succes de admirațiune, care se manifestă cu deosebire pentru partea românească. Se scie, că fantasia genială a Carmen Sylvei, ajutată de gustul damelor române, a hotărât de succesul acestei expozițiuni cu scop filantropic. Aci figurază cortegiul de încoronare al Reginei României, trăsura cu 8 cai, Regina cu Curtea sa în mijlocul alaiului măreț. Alătura avem scena, ce reprezintă pe prințesa Despina, dinaintea Metropolitului, depunând pe pistol sculele sale domnesce pentru sfârșirea mânăstirii Curtea de Argeș. Mai departe se găsește o baracă cu soldați răniți și cu surori de caritate, cari îngrijesc de eroii războiului pentru neatârnavare. Intre surori e și M. S. Regina, num răniților. Ultimul tablou reprezintă panorama Sinaii, în fund cu castelul Peleşului, precedat de două vile, una simplă, țărănească, alta cu scene populare : leagăne, jocul ursului, o țerancă logodnică cu salba de galbeni la gât, și altele. Cetitorii noștri scie, că la această expozițiune figurază o mulțime de păpuși în pitoresci costume naționale din Germania, Franța, Austro-Ungaria, Anglia, Scoția, Spania, Italia și Rusia. Diarele nemțesci vorbesc și de exemplare din Japonia și din Persia.

* *Bibliografie.* A apărut de sub tipariu : Cuvântări bisericești de Massilon, episcop de Clermont și membru al Academiei franceze. Din originalul francez traduse prin Ioan Genț, paroh gr. cat. în Haiou, diecesa Orăzii-mari, asesor consistorial și membru al esactoratu-

lui diecesan. Tom. I. cu portretul autorului. Cu permisiunea Prea Veneratului ordinariat gr.-cat. de Oradea-mare. Prețul 2 fl. 50 cr. Editura traducătorului.

* *O nouă invențiã românească.* D-l Traian Barzu, asesor consistorial în Caransebeș, a inventat două mașini de calculat și un aparat de sticle, cari toate sunt merite a ușura intuițiunea numerilor dela 1—1000. Mașina primă servește pentru intuirea numerilor dela 1—10, folosind în loc de bile, cuburi colorate ; la mașina a doua unimile sunt reprezentate prin tăblițe de tinichea, decile prin placi de lemn, ér sutele prin prisme de lemn ; aparatul de sticle e compus din cuburi de sticle de diferite mărimi și are de scop a intui descompunerea numerilor fundamentali prin divisiune și subtrahere. D-l Tr. Barzu a obținut din Budapeșta patentă asupra invenției sale, care după o recensiune publicată de „Fóia Pedagogică“, se arată a fi superióră mașinilor existente și fórte potrivită pentru a conduce pe elevi în mod natural psihologic la câștigarea de idei despre operațiunea cu numeri.

* *Gladstone și musica.* „Ómenii réi nu cântă“, dice Goethe. Tot cam de principiul acesta a fost condus și nemuritorul Schakespeare când a scris : „Omul, în sufletul căruia nu este cătuși de puțină musică, și pe care simfonia musicei nu-l emoționează, acela e capabil de trădare, de nedreptate. Mișcările sufletului său sunt tardive și melancolice, ca nóptea“. După Gladstone, musica este un dar de la Dumnezeu. Marele bărbat de stat admira mult cântecul gregorian. Pe Wagner nu-l iubia, fiind-că nu e destul de simplu. Iubia până la fanaticism oratoriul Mors et vita al Francezului Gounod. La o ocaziune, înaintea unei mari societăți, a vorbit cu atâta însuflețire despre musică, în cât a fost purtat pe umeri de câtră ascultători. Analisele sale le-a sfârșit afirmând că musica nu este numai cea mai nobilă distracție a omenirei, ci tot-odată și o indispensabilă condiție a fericirii ei.

* *Unde e Andrée ?* În luna viitoare se va implini anul, de când Andrée cu doi soți ai săi, profesorii Fränkel și Strindberg, au plecat cu balonul spre polul nordic. La două săptămâni după plecare un porumb de poștă a adus o scurtă salutare dela cutezătorii aeronauți. De atunci nici o scire n'a mai sosit dela ei. Nu de mult o expedițiã siberiană a plecat să-i caute prin partea de nord a Siberiei, ér acum o expedițiã americană stă gata să plece, sub conducerea căpitanului Wellmann, pentru a căuta pe Andrée pe pământul „Francisc Iosif“, căci Wellmann crede tare, că vântul acolo l'a mânăat pe Andrée. Cheltuelile acestei expediții se urcă la 50 mii de dolari, cari s'au adunat dela Americanii bogăți.

* *Nou efect musical.* Un tânăr compositor portughez dorind un nou efect musical, a introdus detunătura pistolului în partițiunea operei sale. Auditorii, ne-preparați pentru a veni efecte realiste, creșură în primul moment că era vr'un atentat anarhist și săriră cu toți spre uși. D'abia putură fi calmați de genialul compositor, care 'l asigură că detunătura aceea nu era de cât un nou efect artistic.

* **Monumentul comemorativ al încorporării Dobrogei la România**, ce se va ridica la Tulcea, este deja în mare parte terminat. Un întâiu transport de blocuri va fi espediat din Veneția la începutul lunii viitoare. Esecutarea acestei lucrări de artă este încredințată maestrului sculptor român Vasilescu, care lucrează la Veneția. Monumentul va costa 65.000 lei.

* **Iscesese în Brunn.** Cu ocaziunea sărbării „Palacky“, care a avut loc în 12 n. l. e. în Brunn, a fost bombardat primarul orașului Praga Podlipny, care sosise la această sărbare, cu ouă de poporațiunea germană, în urma căruia s'a încins o bătaie între Germani și Cehi. Mulți au fost vulnerați, ér vr'o 100 persoane arestate.

Concurs.

Pentru ocuparea parohiei vacante din **Somoșșes**, prin acesta se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Venitele încopciate cu acesta parohia sunt: a) folosirea unei sesiuni 160 fl.; b) bir dela 250 case 250 fl.; c) stolele îndatinat 250 fl. Suma 660 fl. și cuartir întermal cu grădină de legumi.

Recurenții sunt poștiți a se presenta vre-odată în biserică spre a-și arăta desteritatea în cele rituale, a-și presenta recursele pe calea Oficiului protopresbiteral din Ienopolea (B. Jenő) și a se feri de ori-ce influințare neiertată.

Somoșșes, la 1 Iunie 1898.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **CONSTANTIN GURBAN**, m. p. protopresbiter.

Pentru îndeplinirea capelaniei timporale pe lângă deficientul paroch Virgil Gruescu din **Selciva** — protopresbiteratul Lipovei — pe basa înaltului decis al Ven. Consistoriu din Arad Nr. 1108/1898. prin acesta se escrie de nou concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în fôia oficială „Biserica și Școla.“

Emolumintele împreunate cu această capelanie sunt jumătate din toate beneficiile parochiali, cari sunt: una sesiune de pământ parte arătoriu, parte fânați și pășune; birul preoțesc dela 139 Nr. de case, câte o măsură de cucuruz în bômbe; și stola usuată, cari toate laolaltă dau un venit anual de circa 400 fl. v. a. După încetarea din viață a actualului paroch, alesul capelan va urma ca paroch.

Dela recurenți se recere, cualificațiune pentru parochii de cl. III., ér recursele lor ajustate conform dispozițiunilor legali și adreseate comitetului parochial din Selciva, sé le trâmăță până la termenul susindicat, subsemnatului protopop Voicu Hamsea în Lipova (Lippa), având a-sé presenta cu observarea §-lui 28 din Regulament, în vre-o Duminecă ori sărbătore în sfânta biserică din Selciva, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Selciva, la 5/20 Maiu 1898.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: **VOICU HAMSEA**, m. p. protopop.

Pentru ocuparea postului de învățator la școla mixtă (cl. I) și a postului de învățătoare dela școla de fete din **Toracul-mic**, prin acesta se escrie concurs cu termen de

alegere în **30 de zile** dela prima publicare în fôia oficială „Biserica și Școla.“

Emolumintele sunt: I. Pentru postul dela școla mixtă (cl. I) a) în bani gata 220 fl. v. a.; b) pentru încăldemânt de unde sé va încăldi și școla 48 fl. v. a.; c) 32 fl. pentru un juger de pământ; d) 20 chible de grâu e) 40 fl. pentru cuartir până-ce comuna biserecască 'l-va face în natură; f) 15 fl. pentru conferințele inv. dacă va participa; g) o grădină extravilană de 400□ și una intravilană de 120□.

Pentru postul dela școla fetelor; a) în bani gata 200 fl. v. a.; b) pentru încăldemânt de unde sé va încăldi și școla 48 fl. v. a.; c) pentru școla de repetițiune 30 fl. v. a.; d) 30 chible de grâu; e) cuartir liber constătător din o chilie, cuină, spais etc și grădină.

Concurenții au sé-și substernă recursele cuvincios ajustate cu toate documentele prescise de legea școlastică, P. O. D. ppresbiter Paul Miulescu, în N.-Komlos, comitatul Torontal până la încheierea concursului și a sé presenta în vre-o Duminecă ori sărbătore în s-ta biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, având alesul învățator a îndeplini și funcțiunea de cantor.

Sé notifică că acela dintre candidați la postul dela școla mixtă (cl. I), care va dovedi aptitudinea intru a instrui și conduce corul vocal în cuartir esistent va primi din lada s-tei biserici una remunerațiune anuală de 30 fl. v. a. și din toate venitele corului jumătate.

Din ședința com. par. din Toracul-mic, ținută la 17/29 Maiu 1898.

V Petrovici, m. p.

Petru Mihai, m. p.

par. pres. com. par.

inv. si. not. com. par.

În conțelegere cu mine: **PAUL MIULESCU**, m. p. ases cons. inspector școlar.

Pe basa ord. V. Consistoriu gr. or. oradan dtto 1/13 Aprilie a. c. Nr. 51 B. se escrie concurs pentru vacanta parochie din comuna **Hotar** și filiele **Peatra** și **Tilechiu** tractul Pesteșului comitatul Bihor decretată de a III-a clasă cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: din Hotar; 1) casa parochialo cu două chilii, cuină și cămară și supraedificate cu e grădină de 400□ estimate în 60 fl.; 2) Dela 183 numeră de case câte una vică cucuruz sfarmat 183 fl.; 3) claca dela 183 Nr. de case a 30 cr. de număr 54 fl. 90 cr.; 4. 10 jughere à 7 fl. de juger de pământ 70 fl.; 5. de 800□ în pustă, un teleac 5 fl.; 6. Stolele usuat la un an 100 fl. din bir și clăcuire a treia parte compete cantorului, ér din a preotului și cantorului sfătul capătă a 10-a parte după detragerea competenței sfătului și a cantorului rămâne dotațiunea preotului 372 fl. 10 cr.

Dela filia **Peatra** 1. birul preoțesc dela 40 numere de case câte una vică cucuruz sfarmat 40 fl.; 2. clăcuire dela 40 Nr. a 40 cr. 16 fl.; 3. grădina dela biserică estimată 15 fl.; 4. Stolele usuat 30 fl. Suma 100 fl.

Dela filia **Tilechiu**: 1. birul dela 18 numere case una vică de bucate 18 fl.; 2. claca solvită în bani 4 fl. 3. Stolele usuat 6 fl. Suma 28 fl.

Doritorii de a ocupa acesta parochie sunt avisati — a-și trimite recursele lor instruate cu documentele recerute subscrisului protopresviter până la termenul susindicat în Lugașul de sus p. u. Élesd și a se presenta în vre-o Duminecă ori sărbătore în S. biserică din Hotar pentru de a-și arăta desteritatea preoțescă.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **TEODOR FILIP**, m. p. protopresviter.